

HEDEROVÁ
PETRA

SAMA V CUDZOM MESTE

Koľko odvahy
treba, aby ste odišli
do cudziny...
a koľko sily, aby ste
tam prežili?

Evitovky

HP
etra
ederová

ISBN 978-80-8254-125-3

Sama v cudzom meste

Epitovky

PETRA HEDEROVÁ

1.

„**U**čte sa cudzie jazyky, inak z vás nič nebude!“ hustila som do svojich detí, odkedy začali rozprávať. Ruženka práve dovърšila pätnásť, Dávid bol o dva roky mladší, no mne sa zdalo, že z angličtiny stále nič nevedia. Niekedy som ich počula zhovárať sa s deckami z opačnej strany zemegule pri hraní počítačových hier, boli to však skôr len jednoduché pokyny a otrepané frázy, ktoré používa

každý moderný pubertiak. Keď mali skomponovať zložitejšiu vetu, stále sa obracali na mňa.

„Ako sa povie ponáhľam sa? Ako sa povie neza-
vadzaj?“

„To už by ste mohli dávno vedieť,“ kárala som ich. „Ja som vo vašom veku už bola schopná viesť jednoduchú konverzáciu. A to ešte nehovorím o nemčine, ktorá vás čaká ako druhý cudzí jazyk. Tá je oveľa náročnejšia! Už len vysloviť tie dlhokánske slová zložené z piatich ďalších slov nie je vôbec žiadna sranda. Haltbarkeitsdatum. Unterhaltungseinrichtungen.“

Gramatiku som im radšej nespomínala, aj tak ma nevnímali a len otrávene prevracali oči. V duchu som sa často zamýšľala nad stavom našej krajiny, hlavne jej najslabších odvetví. Základné školy nemali kvalitných učiteľov, chýbali im peniaze na bežné pomôcky. Stávalo sa, že škola zháňala dobrovoľníkov z radov rodičov, ktorí by pomohli s rôznymi úlohami, napríklad vymaľovaním triedy. Neprihlásila som sa, pretože mne samej by sa zišlo v byte vymaľovať, na podobné aktivity mi však neostával čas.

„Angličtinu sa učím stále,“ ubezpečoval ma Dávid. „Mám tam kamarátov z celého sveta, s ktorými četujem. Iný jazyk nepotrebujem.“

„Obávam sa, že takáto jednoduchá konverzácia nestačí,“ schladila som ho. „Treba nadobudnúť pevné základy, na ktorých môžeš stavať.“

„A ty si sa kedy naučila po francúzsky?“ zisťovala Ruženka.

„Až v devätnástich,“ priznala som. „Ale to boli celkom iné časy.“

„Aké iné?“ opýtal sa Dávid. „Nebol internet?“

„Ten už existoval,“ spomínala som, „len zďaleka nebol taký dostupný ako dnes. O dátach v mobile sme mohli iba snívať, keď som chcela poslať mail, musela som zájsť do najbližšej internetovej kaviarne. To však nebol jediný problém tej doby.“

„Znie to dosť hrozne, žiť bez internetu,“ konštatovala Ruženka. „Neviem si predstaviť, čo mohlo byť ešte horšie.“

Rozosmiala ma. Dnešné deti pokladajú siete za najdôležitejšiu vec v ich živote.

„Napríklad to, že Slovensko nebolo v Európskej únii. Nemohli sme slobodne pracovať, kde sme chceli, a pri cestovaní nám na hraniciach kontrolovali pasy.“

„Ale ty si vravela, že si pracovala v Paríži. Opatrovala si deti.“

„To je pravda,“ usmiala som sa. Ruženka mala názaj dobrú pamäť. „Práve tam som sa naučila po francúzsky. Nespomínam na to však veľmi rada. Nebolo to tam vôbec ľahké.“

„Lebo si im nerozumela?“

„To tiež,“ prikývla som. „Precenila som svoje schopnosti. Až v Paríži som zistila, že ten jazyk neovládam a v škole ma ho nenaučili používať.“

Myslím si, že to v značnej miere ovplyvnilo môj pobyt. Akoby ma domáci nerešpektovali.“

„Ale nakoniec si tam aj tak vydržala nejaký čas.“

„Denne som sa učila nové slová zo slovníka a pozerala televíziu. Nasávala som francúzštinu, kde sa len dalo. Konverzácia však nebola zďaleka môj hlavný problém.“

„A čo ešte?“

„Je to dlhší príbeh, ale kým mi v práci skontrolujú platby, môžem ti o tom porozprávať. Zaujíma ťa to?“

Ruženka odhodlane prikývla.

2.

Bol rok 2002, keď som zmaturovala na gymnáziu. Aby som sa vyhla matematike, vybrala som si radšej cudzie jazyky, angličtinu aj francúzštinu. Vždy som z nich mala jednotky a všetci mi vraveli, že na jazyky mám talent. Na štúdium prekladateľstva na univerzite to však nestačilo. Zjavne mali na výber lepších kandidátov, usúdila som sklamane,

keď som vo výsledkoch prijímacích pohovorov našla svoje meno pod čiarou.

„Ak ťa nevezmú na výšku, môžeš robiť predavačku v potravinách,“ motivoval ma otec naozaj zvláštnym spôsobom. Akoby som aj bez toho zo seba nemala dostatočnú depku.

Čo budem robiť teraz, keď ma nevzali do školy?

O dva roky staršia susedka, s ktorou som udržiavala sporadický kontakt, skúsila šťastie v Paríži. Robila tam aupairku a práve sa vrátila domov na prázdniny.

„Ako sa ti darí, Anička?“ stretla som ju jedného dňa cestou po schodoch.

„Nie zle,“ hlesla. „Akurát mi už stačilo. Paríž je úžasné mesto, ale tej rodiny sa mi už nežiada.“

„Stalo sa niečo?“ vyzvedala som.

„Ale nie, nič sa nestalo. Len cítim, že by to po dvoch rokoch chcelo nejakú zmenu, vieš, robiť niečo iné, ozajstné. Hľadám si za seba náhradu. Moja rodina bola dosť špecifická... Nepoznáš niekoho, kto by mal chuť vycestovať do sveta?“

Zamyslela som sa. „Možno by som o niekom vedela. Kedy by to malo byť?“

„Čím skôr, tým lepšie.“

A ja som odrazu vedela, čo so životom.

Naši ma neodhovárali, zrejme boli radi, že nemusia riešiť moju budúcnosť. Pôjdem von, naučím sa jazyk, a keď sa vrátim, ľahšie si nájdem prácu. Alebo ma na druhý pokus vezmú na univerzitu. Určite lepšie ako im zostať visieť doma na krku.

Opatrovanie detí v zahraničí bolo pred dvadsiatimi rokmi veľmi populárne a rozšírené, nie kvôli zárobku, ale kvôli jazykom. Každá aupairke rodina platila jazykovú školu a prispievala na pobyt symbolickým vreckovým.

Anka mala oveľa lepšiu situáciu. Jej rodina bola štedrá, preto si popri škole dokázala zarobiť aj osemsto eur za mesiac. Na tie časy to vôbec neboli zlé peniaze.

Možno preto som sa na ten džob ulakomila.

„Osemsto?“ neverila som vlastným ušiam. „Všade píš, že vreckové je tristo až štyristo eur.“

„Občas robím prácu navyše, žehlím, upratujem. Za to mi pán Marchand platí extra.“

„A deti sú aké?“

„Nuž, to je ďalšia vec. So starším synom to nie je vôbec jednoduché.“

„Koľko má rokov?“

„Sedem. Je problematický, nikto si s ním nevie rady.“

„Ako veľmi problematický?“ znervóznela som. S deťmi som nemala žiadne skúsenosti a sotva som si dokázala predstaviť, že sa starám o poslušného chlapca, nieže ešte o problémového. Lenže vidina peňazí a života v najromantickejšom veľkomeste sveta mi nedovolila ľahko sa vzdať.

„Slovom, stále robí neplechu a nikto mu nevie prísť na diagnózu. Ešte aj v škole má zlé výsledky.“

„Musí to byť pekná fuška, vychovávať ho,“ poznamenala som.

Napriek tomu som sa nedala odradiť. Predstava, že na istý čas zmiznem zo Slovenska, ma celkom uchvátila. Možno tam nakoniec aj ostanem žiť. Od Anky som sa totiž dozvedela, že si v Paríži našla frajera, Francúza z dobrej rodiny. Kto by si to pomyslel, že ju stretne takýto priaznivý osud? V zahraničí sú celkom iné možnosti a oveľa vyššia životná úroveň. Možno aj mne sa podarí zariadiť sa tak, aby som z Francúzska nikdy nemusela odísť.

Až na to, že ja som frajera už mala. Cyril bol môj spolužiak z gymnázia, jednoduchý chalan, ktorý sa rovnako ako ja nedostal na výšku a rovnako ako ja nemal poňatia, čo bude v živote robiť. Na rozdiel odo však mňa nezdedil talent na jazyky a ani v ostatných predmetoch nevynikal. Ledva preliezol strednú školu, jeho ambíciou bolo stať sa slávnym bubeníkom v rockovej kapele. Mala som pre to pochopenie, tiež by som sa rada stala speváčkou. Sny sú na to, aby sme snívali, nenechajme iných, aby nám ich zničili.

Moji rodičia od začiatku neboli nadšení naším vzťahom. Spoliehali sa však na to, že som ešte mladá a neskôr stretnem niekoho, kto sa bude ku mne lepšie hodiť. Teraz môžem s istotou vyhlásiť, že ma nebrali vážne. Lenže ja som verila v čistú lásku, chcela som niekoho ľúbiť tak veľmi, až mi z toho pukalo srdce. Keby som nestretla práve Cyrila, ale nejakého iného chlapca, ujala by som sa ho s rovnakým odhodlaním. V mladosti má človek veľké ideály a je schopný bezpodmienečnej lásky

voči opačnému pohlaviu. Tato schopnosť sa vytráca s pribúdajúcim vekom, ktorý prinesie vytriezvenie v podobe studenej sprchy. Sklamanie, zrada a nevera sa ukážu ako blízki príbuzní vzťahu, o ktorom sme si mysleli, že pretrvá navždy.

Vtedy som však takto nerozmýšľala. Bola som čistá a plná ideálov.

V hlave sa mi zrodila úžasná myšlienka, že by sme sa my dvaja možno mohli presťahovať do Paríža spoločne. Pôjdem prvá, zistím, ako to tam chodí, a vybudujem tam akési zázemie. Cyril sa zatiaľ naučí jazyk a hneď, ako sa v meste usadím, príde za mnou. Potom sa niekde ubytuje, nájde si prácu v najbližšej reštaurácii a neskôr sa obaja zamestnáme v serióznom odvetví, možno vyštudujeme nejaký zaujímavý odbor na Sorbonne... Boli sme mladí a mali sme pred sebou život plný neobmedzených možností.

Všetko som si do detailov vysnívala a následne som Anke potvrdila, že so mnou môže počítať.

3.

Do Paríža som mala prísť najskôr na skúšku v prvé dva augustové týždne. Ak sa rodine budem pozdávať, od septembra si ma nechajú nastálo. Situáciu trochu komplikoval fakt, že ako nečlenská krajina Európskej únie sme na prácu v zahraničí potrebovali povolenie. V mojom prípade však išlo o vzdelávací pobyt, preto som mala čo najskôr na-

stúpiť do školy. Rodina si neželala žiadne problémy a celkom sa desila predstavy, že by načierno zamestnávala niekoho z východnej Európy. Dva týždne však boli ochotní zariskovať. Bolo leto a v prípade, že by ich niekto udal, mohli predstierať, že som len Ankina návšteva.

Kúpila som si lístok na diaľkový autobus linky Euro-lines, nabalila som si plný kufor oblečenia a dva dni pred odchodom som si zopakovala všetko, čo ma naučila naša francúzštinárka na gymnázium. Odrazu som nadobudla sokratovský pocit, že nič neviem. Jediné, čo som si zo školy pamätala, bola pesnička o škovránkovi, ktorého ošklbem.

Alouette, gentille alouette, je te plumerai. A ešte *Sur le pont d'Avignon, on y danse tous en rond.* Trošku málo na to, že som z francúzštiny maturovala.

Autobusová stanica na bratislavských Nivách bola v tom čase stará a ošumelá. Nikto by si vtedy nepomyslel, že na jej mieste o dvadsať rokov vyrastie moderné nákupné centrum so zeleným parkom na streche. Cesta do Paríža mala trvať dvadsať hodín, v tom momente sa mi to však nezdalo také strašné. Dnes by som zvolila lietadlo, lenže vtedy bola iná doba.

Odprevadili ma rodičia, Cyril musel brigádovať vo fabrike na výrobu plechov do televízorov. Existoval takzvaný študentský servis, miesto, kam ste prišli po brigádu, a ak ste mali šťastie, niekam vás na ďalší deň poslali. Zárobok bol neveľký, ale občas aj ten vrabec v hrsti poteší.

Nemala som ani vlastný mobil. V tom čase už síce na Slovensku malo mobil asi milión ľudí, ja som však potrebovala taký, ktorý budem používať vo Francúzsku. Anka mi slúbila, že po príchode do rodiny dostanem jej Noki. Budem z nej môcť napísať esemesku našim a Cyrilovi, keď mi bude smutno. Okrem toho v tej dobe ešte stále fičali listy. V najhoršom prípade som mohla skočiť na poštu s ručne napísaným listom či pohľadnicou s motívom Eiffelovky.

Mama mala v očiach slzy a otec sa tváril nečakane hrdo. Jeho jediná dcéra nakoniec neskončila za regálom v potravinách, ale vybrala sa do sveta. Možno z nej nakoniec predsa len niečo bude.

V autobuse bola zima ako v mrazničke. Podcenila som to. Sveter zostal zabalený v kufri, ktorý šofér odložil do batožinového priestoru. Vôbec by mi nenapadlo, že letné tielko nie je v klimatizovanom vozidle dobrý nápad a že vďaka svojej hlúposti si v noci ani nepospím. Keď spíte, klesne vám teplota, a o to viac sa potrebujete niečím zakryť. Našťastie sme mali prestávky na benzínových staniách, počas ktorých som sa stihla rozmraziť a vycikať.

Tých dvadsať hodín cesty bolo vskutku úmorných, a to ma o dva týždne čakala rovnako dlhá cesta naspäť. Keby som mala ten sveter, alebo aspoň teplúčku deku, situácia by bola oveľa znesiteľnejšia.

Po tisícikilometrovej jazde som utrmácaná konečne vystúpila na parížskej stanici. Nepýtajte sa ma, ako sa tá stanica volala, možno *Gare du Nord* alebo

Gare de l'Est, už si presne nespomínam. Zarazilo ma, že ma tam nikto nečakal. Stála som tam sama, úplne stratená ako malé kuriatko na veľkom gazdovskom dvore, a modlila sa, aby sa Anka ukázala. Uvedomila som si, že vlastne ani nepoznám adresu, kde rodina býva. Malo to byť v okolí Námestia Bastily, ale čože som ja vtedy tušila, aké obrovské to námestie je a že sa z neho zbiehajú ulice do tvaru hviezdice na všetky svetové strany? Veď najväčšie námestie, ktoré som dovtedy videla, bolo Hlavné námestie počas vianočných trhov, a to teda obehnete za pár minút aj so zviazanými očami, dokonca aj s tretím vareným vínom v ruke.

Anka našťastie iba meškala, vo veľkomestách sa málokomu podarí chodiť načas.

„Vitaj, aká bola cesta?“ vrúcne ma objala.

„Celkom sa to dalo, až na tú klimatizáciu,“ postáľovala som sa. „Ale je to moja chyba. Mala som si vziať sveter.“

O ôsmej ráno na stanici vládol čulý ruch. Zamierili sme k automatom na lístky do metra.

„Parížske metro je vcelku jednoduché,“ ubezpečovala ma Anka. „Veľmi dobre sa v ňom orientuje.“

S hrkotajúcim kufríkom na kolieskach sme zamierili k najbližšej stanici.

„Kam vlastne ideme?“ vyzvedala som. „Ani adresu nepoznám.“

„Rodina býva v dvanástom obvode na *Boulevard de la Bastille* neďaleko opery. Je to tam celkom pekné.“

„A ako ďaleko je to k Eiffelovke?“ spýtala som sa možno trochu naivne, akoby ma nič iné ani nezaujímal. V Paríži sú pritom stovky miest, ktoré sa oplatí navštíviť. *Louvre, Notre-Dame, Víťazný oblúk a Champs-Élysées*... Učili sme sa o nich na hodinách francúzštiny.

Anka však odvetila celkom vecne. „Asi polhodina metrom.“

Z okna teda Eiffelovu vežu neuvidím, pomyslela som si sklamane.

Metro bolo plné rôznych indivíduí, čudessných ľudí, akých som dovtedy vídala len vo filmoch. Niektorí sa snažili zarobiť peniaze predvádzaním akéhosi umenia, spevom alebo hrou na hudobnom nástroji. Keby som bola sama, aj by som sa ich bála. Na Slovensku sme na takýto mix všetkého možného neboli zvyknutí.

Keď sme vystúpili z podzemia, videla som aspoň päťžobrákov. Po francúzsky sa im hovorilo *clochard* a všetci slušne žijúci Francúzi o nich tvrdili, že si tento životný štýl zvolili sami. Nešlo mi do hlavy, ako si niekto dobrovoľne môže vybrať život na ulici, v kartóne skrytom pod prístreškom akejsi budovy, kým vás odtiaľ nevyhodia, bez jedla a peňazí, lenže čo som ja mohla o tom vedieť?

„Toto je opera,“ ukazovala mi Anka modernú budovu, keď sme vyšli podchodom z metra. „K Marchandovi to už nie je ďaleko.“